فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی
سال سوم، شماره ۱۱، پاییز ۱۳۹٤، صفحات ۱۸۸-۱۵۵

بررسی عوامل تأثیرگذار بر شاخص رقابت‌پذیری کشورها با تأکید بر اقتصاد ایران

محمدنبی شهیکی‌تاش
دانشیار دانشکده اقتصاد دانشگاه سیستان و بلوچستان
Mohammad_tash@eco.usb.ac.ir

کامران محمودپور
دانشجوی دکترای اقتصاد دانشگاه سیستان و بلوچستان (نویسنده مسئول)
kamran_mahmodpour@pgs.usb.ac.ir

حدیثه محسنی
کارشناس‌ارشد اقتصاد دانشگاه سیستان و بلوچستان
hadiseh12@yahoo.com

این مطالعه با بررسی مؤلفه‌های کارایی بازار بر رقابت‌پذیری در میان کشورهای جهان و با تأکید بر اقتصاد ایران انجام‌شده است. داده‌ها و اطلاعات مورد استفاده در خصوص ۱٦۸ کشور توسعه‌نیافته، درحال‌توسعه و توسعه‌یافته برای بازه زمانی (۲۰۱٤-۲۰۱۱) در این مطالعه به‌کار رفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اجزای تشکیل‌دهنده شاخص رقابت‌پذیری اثر مثبت و معناداری بر شاخص مورد مطالعه دارند. همچنین بر اساس گزارش سالانه مجمع جهانی اقتصاد طی سال‌های (۲۰۱٤-۲۰۱۳) کشورهای سوئیس، سنگاپور، فنلاند، آلمان، ایالات‌متحده، سوئد، هنگ‌کنگ، هلند، ژاپن و انگلستان ۱۰ اقتصاد نخست رقابت‌پذیر جهان هستند. در این راستا بهترین رتبه در بین شاخص‌ها برای ایران، شاخص اندازه بازار با رتبه ۱۹ است که مقدار این شاخص ۵/۱٤ است که بیانگر ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های کشور می‌باشد.

طبقه‌بندی JEL: E43, E51, L1.
واژه‌های کلیدی: رقابت‌پذیری، کارایی، ارکان رقابت، بهره‌وری.

* تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۸/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹٤/٤/۱۳

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

۱. مقدمه

از نظر تئوری‌های اقتصادی و تجارب تاریخی، اقتصادهای باز، غیرمتمرکز و رقابتی عملکرد بهتری نسبت به سایر دستگاه‌های اقتصادی داشته‌اند. به‌طورکلی رقابت در تمام ابعاد سبب بهبود عملکرد اقتصاد و افزایش کارایی آن می‌شود. رقابت به‌ویژه در بازارهای صنعتی موجب کاهش قیمت‌ها، ارائه کالاها با خصوصیت‌ها و کیفیت‌های مختلف و بهبود دسترسی مصرف‌کنندگان به کالاها و خدمات می‌گردد (صالحی، ۱۳۷۷). از سوی دیگر در اقتصاد جهانی که با سرعت بالا به‌سمت جهانی‌شدن در حال حرکت می‌باشد، کشورهایی در بازار جهانی موفق خواهند بود که در بازارهای داخلی خود توانسته باشند رقابت‌پذیری را تقویت کنند. در حقیقت بنگاه‌هایی که از یک سیستم رقابتی قوی داخلی وارد بازار جهانی می‌شوند به دلیل ارائه کالاهای دارای قیمت‌های پایین و کیفیت مناسب که از نتایج رقابت است، در بازارهای جهانی از شانس موفقیت بالایی برخوردارند (بهشتی و همکاران، ۱۳۸۸).

گزارش رقابت‌پذیری جهانی که هرساله توسط مجمع جهانی اقتصاد (WEF)[1] منتشر می‌شود، از سال ۲۰۰۵ تحلیل‌های رقابت‌پذیری خود را با استناد به داده‌های کشورهای مورد مطالعه و گزارش‌های سازمان‌های بین‌المللی و با استفاده از شاخص جهانی رقابت‌پذیری (GCI)[2] پایه‌ریزی نموده و شاخص‌های رقابتی این کشورها را در حوزه‌های مختلف مورد تحلیل و مقایسه قرار می‌دهد. ایران نیز طی ۴ سال گذشته از طریق مرکز تحقیقات و مطالعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در این خصوص با این مجمع همکاری می‌نماید (میراحسنی، ۱۳۹۲). در گزارش رقابت‌پذیری جهانی، شاخص جهانی رقابت‌پذیری (GCI) به‌عنوان ابزاری جامع برای اندازه‌گیری اصول بنیادین اقتصاد خرد و کلان رقابت ملی مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر این اساس، شاخص‌های متعدد و متنوعی مورد مطالعه قرار گرفته و سعی شده است توان رقابت اقتصادی و توانایی کشورها برای فروش در تأمین رفاه برای شهروندان مشخص گردد. تحلیل و بررسی شاخص‌های رقابت‌پذیری در کشور و مقایسه سالانه رتبه رقابت‌پذیری کشورهای جهان با یکدیگر، ظرفیت‌ها، پتانسیل‌ها و نقاط قوت و از سوی دیگر چالش‌ها و نقاط قوت و ضعف را در بخش‌های مختلف کشور نمایان می‌سازد.

1. World Economic Forum
2. Global Competitiveness Index

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

در این مقاله تلاش بر این است که اثرگذاری شاخص رقابت‌پذیری را بر روی سایر شاخص‌ها (محیط اقتصاد کلان، ساختارها، کارایی بازار نیروی کار، اندازه بازار، عدم پیچیدگی تجاری، کارایی بازار کالا، شعاع تکنولوژی و عدم بی‌ثباتی سیاستگذاری نقش نهادها) بررسی کنیم. داده‌های مورد استفاده از پایگاه بررسی جهانی رقابت (GCI) استخراج شده و به‌صورت شاخص‌های رقابتی محاسبه‌شده در خصوص ۱۶۸ کشور توسعه‌نیافته، درحال‌توسعه و توسعه‌یافته (۲۰۱۴-۲۰۱۱) به‌کار رفته‌اند.

مقاله حاضر در ۴ بخش تنظیم‌شده است: ابتدا خلاصه‌ای از مطالعات انجام‌گرفته در داخل و خارج از کشور ارائه می‌شود. در بخش بعدی به معرفی شاخص‌ها و نحوه محاسبه آن‌ها می‌پردازد، همچنین با مقایسه کشورهای مورد مطالعه، ۱۰ کشوری که شرایط مساعد رقابت‌پذیری، شرایط معتدل رقابت‌پذیری و شرایط نامساعد رقابت‌پذیری برای هر یک از شاخص‌ها را دارند، معرفی می‌شوند. در بخش سوم به معرفی مدل و تخمین آن می‌پردازد. در بخش نهایی نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادهای سیاستی بیان می‌شود.

۲. مروری بر ادبیات تحقیق

در گزارش رقابت‌پذیری جهانی، شاخص جهانی رقابت‌پذیری (GCI) به‌عنوان ابزاری جامع برای اندازه‌گیری اصول بنیادین اقتصاد خرد و کلان رقابت ملی مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر این اساس شاخص‌های متعدد و متنوعی مورد مطالعه قرارگرفته و سعی شده است توان رقابت اقتصادی و توانایی کشورها در تأمین رفاه برای شهروندان مشخص گردد. رتبه‌ها در این مقاله نشان‌دهنده میزان توانایی هر کشور برای فروش و تأمین محصولات و خدمات خود و توان هر کشور در دستیابی به رفاه اقتصادی پایدار در کوتاه‌مدت و میان‌مدت است. شاخص رقابت‌پذیری کشورها در محدوده ارقام ۱ تا ۷ به‌طور کمی محاسبه می‌شود؛ بر این اساس هرچه شاخص به رقم ۷ نزدیک‌تر باشد، قدرت رقابت‌پذیری کشور بیشتر است.

این شاخص، متوسط وزنی اجزای گوناگونی است که جنبه‌های مختلف رقابت را اندازه‌گیری می‌نمایند. این اجزا در ۳ رکن کلی الزامات اساسی، عوامل افزایش کارایی و عوامل نوآوری جای می‌گیرند؛ ۳ رکن اساسی رقابت‌پذیری خود به ۱۲ زیرشاخه تقسیم می‌شوند. این در حالی است که ارکان دوازده‌گانه رقابت‌پذیری نیز به بیش از ۱۱۰ زیرگروه تقسیم می‌شوند.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

در گزارش رقابت‌پذیری جهانی، رقابت به‌عنوان مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عواملی که سطوح بهره‌وری را در یک کشور تعیین می‌نمایند، تعریف می‌شود. همچنین رقابت به‌عنوان دنیای ایده آل اقتصاددان و شرط بهینه تخصیص منابع در اقتصاد شناخته می‌شود. رقابت در بازار محصول موجب افزایش کارایی و بهره‌وری می‌شود و رشد بهره‌وری به‌خودی‌خود، یکی از منابع رشد اقتصادی در کشورها به‌شمار می‌رود.

بسیاری از مطالعات بیانگر رابطه مثبت بین رقابت و کارایی و بین رقابت و نرخ رشد بهره‌وری بوده‌اند. در صورت وجود رقابت، بنگاه‌ها عملیات خود را برای افزایش کارایی و درنتیجه حفظ سودآوری تعدیل می‌کنند و بنگاه‌های ناکارامد از بازار خارج می‌شوند. خروج این بنگاه‌ها موجب آزاد شدن منابع می‌شود که بنگاه‌های کارامدتر می‌توانند از آن استفاده کنند. به‌طورکلی دلایل مختلفی را می‌توان تشخیص داد که در بروز شکل‌گیری انحصار دخیل می‌باشند، از آن جمله می‌توان به عوامل ساختاری نظیر وجود صرفه‌های مقیاس، تفاوت کالا، تمرکز بالا، موانع ورود و علل رفتاری همچون تصمیم بنگاه‌ها راجع به همکاری و ائتلاف و توافق در مورد میزان مخارج تحقیق و توسعه (R&D) و تبلیغات اشاره نمود (شهیکی‌تاش، ۱۳۹۲).

۳. ارتباط ارکان رقابت با سطوح توسعه

علی‌رغم اینکه ارکان رقابت برای تمام کشورها یکسان می‌باشد، اما آشکار است که اثرات این عوامل بر کشورهای مختلف متفاوت بوده و بنا به سطح توسعه کشورها روش‌های متفاوتی برای ارتقای رقابت وجود دارد. درواقع، در کشورهای جهان دستمزدها ضمن حرکت در مسیر توسعه افزایش می‌یابد و به‌منظور حفظ این درآمد بالاتر بهره‌وری می‌بایست بهبود یابد. گزارش رقابت‌پذیری با معرفی ارکان دوازده‌گانه رقابت و ارتباط این ارکان با سطوح توسعه، کشورهای جهان را در سطح توسعه یا مراحل گذار از سطح یک به ۲ یا از سطح ۲ به ۳ قرار داده است.

۳-۱. سطح اول: نهاده‌محور

بر اساس تئوری‌های اقتصادی توسعه و فروض محاسبه شاخص جهانی رقابت‌پذیری (GCI) که در مرحله اول توسعه و به تعبیر گزارش رقابت جهانی، نهاده‌محور[1] قرار دارد، با سایر کشورها

1. Factor-Driven Stage

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

تنها بر اساس عوامل طبیعی خود یعنی منابع طبیعی و نیروی کار بدون مهارت ابتدایی رقابت می‌نماید. بنگاه‌ها نیز درفروش کالاها و محصولات خود بر اساس قیمت‌های پایه رقابت می‌نمایند که این بهره‌وری پایین آن‌ها به دستمزدهای پایین منجر می‌شود. حفظ رقابت در این مرحله از توسعه در درجه نخست به عملکرد خوب نهادهای دولتی و خصوصی (رکن ۱)، توسعه مناسب زیرساخت‌ها (رکن ۲)، فضای باثبات اقتصاد کلان (رکن ۳) و نیروی کار سالم که حداقل آموزش نخستین را دیده است (رکن ۴) بستگی خواهد داشت.

۳-۲. سطح دوم: کارایی‌محور

بهره‌وری اقتصادی که در مرحله بالاتری از رقابت قرار دارد، با بالا رفتن درجه توسعه‌یافتگی، افزایش‌یافته و دستمزدها افزایش می‌یابند. در این مرحله کشور به‌سوی سطح دوم توسعه یعنی کارایی‌محور پیش می‌رود. با افزایش کارایی تولید، کیفیت تولیدات و دستمزدها افزایش می‌یابند، اما قیمت‌ها نمی‌توانند زیاد شوند. در این مرحله، رقابت از طریق آموزش و تربیت در سطوح عالی (رکن ۵)، کارایی بازار کالا (رکن ۶)، عملکرد خوب بازار کار (رکن ۷)، بازارهای مالی توسعه‌یافته (رکن ۸)، توانایی بهره‌برداری از مزایای فناوری‌های موجود (رکن ۹) و یک بازار بزرگ داخلی یا خارجی (رکن ۱۰) افزایش خواهد یافت.

۳-۳. سطح سوم: خلاقیت‌محور

در نهایت، در کشوری که در مرحله نوآوری (خلاقیت‌محور) قرار می‌گیرد، دستمزدها تنها در صورتی که کسب‌وکار توان رقابت با محصولات جدید و منحصربه‌فرد را دارا باشد افزایش خواهند یافت. در این مرحله بنگاه‌ها می‌بایست با تولید کالاهای جدید گوناگون با استفاده از پیچیده‌ترین فرایندهای تولید (رکن ۱۱) و نوآوری‌های جدید (رکن ۱۲) رقابت نمایند (گزارش رقابت‌پذیری بانک جهانی، ۲۰۱۴-۲۰۱۰). در ادامه به مهم‌ترین و کاربردی‌ترین مطالعات انجام‌گرفته داخلی و خارجی در زمینه شاخص‌های رقابت‌پذیری اشاره می‌نماییم.

حسینی و شفیعی (۱۳۸۶) در مقاله‌ای با عنوان "اثر قانون رقابت بر تسهیل رقابت، رقابت‌پذیری و استاندارد زندگی" به بررسی اثر اجرای قانون رقابت بر درجه رقابت ملی، رقابت‌پذیری و استانداردهای زندگی پرداخته‌اند. نتایج بررسی نشان می‌دهد که اجرای قانون

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

رقابت می‌تواند بر رقابت‌پذیری اقتصاد و از آن طریق بر استاندارد زندگی (۶۲ درصد، بنا بر الگوی سیستمی) مؤثر باشد. تحلیل‌های انجام‌شده در خصوص درجه رقابت ملی (با استفاده از رویکرد همزمان) نیز نشان می‌دهد که اعمال سیاست‌های تنظیم انحصار می‌تواند بر افزایش رقابت میان بنگاه‌های داخلی (۵/۴ درصد) و درنتیجه بهبود استاندار زندگی (۵۸ درصد) مؤثر باشد.

میراحسنی (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان "شاخص‌های رقابت‌پذیری ایران و برخی کشورهای جهان از منظر گزارش مجمع جهانی اقتصاد (۲۰۱۴-۲۰۱۳)" به درجه‌بندی شاخص‌های رقابت‌پذیری کشورها می‌پردازد. نتایج حاکی است که در میان کشورهای خاورمیانه بهترین رتبه‌ها به‌ترتیب به کشورهای قطر با رتبه ۱۳، امارات متحده عربی با رتبه ۱۹ و عربستان سعودی با رتبه ۲۰ تعلق دارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد شاخص و رتبه‌های رقابت‌پذیری ایران در هر سه سطح توسعه و ۱۱ رکن از ارکان دوازده‌گانه رقابت نسبت به سال گذشته بدتر شده‌اند. از بهترین رتبه‌های ایران می‌توان به شاخص پس‌انداز ناخالص ملی با رتبه ۱۵ و شاخص بدهی ناخالص دولتی با رتبه ۹ اشاره نمود.

جلیلی (۱۳۸۸) در مقاله‌ای تحت‌عنوان "بررسی اجمالی فضای کسب‌وکار در ایران در مقایسه با سایر کشورها" بر اساس اطلاعات ارائه‌شده از سوی بانک جهانی به بررسی وضعیت کسب‌وکار در ایران در سال ۲۰۱۰ در مقایسه با ۱۸۳ کشور جهان، بر اساس شاخص‌های کمی کسب‌وکار پرداخته است. شاخص‌های ذکرشده در این پژوهش شامل بررسی مراحل مختلف شروع کسب‌وکار، اخذ مجوزهای لازم ساخت، به‌کارگیری نیروی کار، ثبت مالکیت، اخذ اعتبارات، حمایت از سرمایه‌گذاران (سهامداران)، پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی، لازم‌الاجرا شدن قراردادها و نیز چگونگی پایان یک کسب‌وکار هستند.

دریمر و پرچت (۲۰۱۰) در مقاله "چگونگی ایجاد کسب‌وکار و شاخص‌های فضای کسب‌وکار: فضای سرمایه‌گذاری در هنگام وجود فضای کنترل در بنگاه‌ها" سه شاخص گرفتن زمان اجازه عملیات، زمان ایجاد و ساخت عملیات و زمان واردات کالا را ارزیابی نموده و به مقایسه جو سرمایه‌گذاری در بیش از ۱۰۰ کشور جهان پرداخته‌اند. آن‌ها نشان دادند که در فضای کسب‌وکار، زمان عامل مهم و تأثیرگذار می‌باشد که این موضوع تحت‌تأثیر اصلاحات سیاستی صورت‌گرفته در هر کشور است.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

لی (۲۰۰۸) در مطالعه "شاخص جهانی استخدام نیروی کار: یافته‌ها و نقدها- بررسی مدارک و شواهد اخیر" با در نظر گرفتن شاخص استخدام نیروی کار و زیرشاخص‌های آن، فضای کسب‌وکار را مورد بررسی قرار داده است. محققان این مطالعه یافته‌های مطالعات دیگر را که از این شاخص استفاده کرده‌اند یا از آن متأثر شده‌اند را ازلحاظ مفهومی و تجربی بازبینی نمودند. آن‌ها دریافتند که تنها با استفاده از شاخص استخدام نیروی کار نمی‌توان بازار کار را مورد بررسی قرارداد و استفاده از این شاخص برای بررسی این موضوع نتایج گمراه‌کننده‌ای را ارائه خواهد داد، بلکه باید فضای کسب‌وکار را در رابطه با وضعیت اشتغال مورد توجه قرار داد.

٤. معرفی شاخص‌ها

بر اساس بررسی‌های انجام‌شده ۱۰۶ کشور جهان اقدام به تدوین قانون رقابت کرده‌اند که علاوه‌بر کشورهای OECD، ۲۶ کشور از آفریقا، ۱۸ کشور از قاره آسیا و اقیانوسیه، ۱۷ کشور از آمریکای لاتین و کارائیب هستند. علاوه بر این‌ها، ۱۸ کشور در حال انتقال نیز اقدام به تدوین قانون رقابت کرده‌اند؛ بنابراین مسئله‌ای که در این مطالعه مورد توجه است، این است که در بازارهای صنعتی کشور تمرکز و انحصارهای فراوانی وجود دارند. با توجه به وجود نهادهای ناکارامد نظیر نهادهایی که به‌جای تسهیل قواعد بازی، شدت مانع ورود در بازارهای اقتصادی را افزایش می‌دهند و هرچه شدت ارتفاع ورود در بازارهای اقتصادی بالاتر باشد فضای کسب‌وکار انحصاری‌تر می‌شود. همچنین بررسی‌های تجربی مبین آن است که هرقدر تعداد کشورهای دارای قانون رقابت طی زمان بیشتر شده، درآمد ناخالص ملی تجمعی کشورها با نرخ بالاتری افزایش‌یافته است (حسینی و شفیعی، ۱۳۸۶). ارزیابی این اثر مستلزم بررسی شاخص‌هایی است که مبین اثرات تسهیل رقابت از طریق وضع مقررات باشند و به‌صورت بین‌المللی معرفی شوند. در ادامه به برخی از مهم‌ترین این شاخص‌ها اشاره می‌شود.

٤-۱. شاخص رقابت‌پذیری جهانی (GCI)

شاخص رقابت‌پذیری کشورها در محدوده ارقام یک تا ۷ به‌طور کمی محاسبه می‌شود؛ بر این اساس هرچه شاخص به رقم ۷ نزدیک‌تر باشد قدرت رقابت‌پذیری کشور بیشتر است. این شاخص متوسط وزنی اجزای گوناگونی است که جنبه‌های مختلف رقابت را اندازه‌گیری می‌نمایند.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

این اجزا در ۳ رکن کلی نیازهای اساسی، عوامل افزایش کارایی و عوامل نوآوری جای می‌گیرند (در جدول ۱ و در جدول ۲، همراه با جدول ۳)؛ ۳ رکن اساسی رقابت‌پذیری خود به ۱۲ زیرشاخه تقسیم می‌شوند. این در حالی است که ارکان دوازده‌گانه رقابت‌پذیری نیز به بیش از ۱۱۰ زیرگروه تقسیم می‌شوند. ۱۲ رکن تعیین‌کننده شاخص رقابت جهانی عبارتند از نقش نهادها، زیربناها، فضای اقتصاد کلان، بهداشت و آموزش در سطوح ابتدایی، آموزش در سطوح ابتدایی، آموزش عالی و تربیت نیروی انسانی، کارایی بازار کالا، کارایی بازار کار، توسعه بازار مالی، شعاع تکنولوژی، اندازه بازار، مهارت‌های نوآوری و کسب‌وکار را شامل می شود.

شاخص نیازهای اساسی در جدول (۱) به‌صورت ترکیبی محاسبه‌شده است که سهم هر زیرگروه این شاخص خود از کل شاخص محاسبه‌شده ۲۵ درصد می‌باشد. اعضای تشکیل‌دهنده این شاخص که سهم‌های برابری به خود اختصاص می‌دهند شامل محیط اقتصاد کلان، زیرساخت‌ها، آموزش و بهداشت همراه با نهادها هستند.

جدول ۱. شاخص نیازهای اساسی به‌صورت ترکیبی

(سهم هر شاخص در شاخص کل ۲۵ درصد می‌باشد)

شاخص	نحوه سنجش شاخص	معرفی متغیرها (سهم در شاخص مربوط)
محیط اقتصاد کلان	$\frac{\text{حداقل نمونه} - \text{امتیاز کشور}}{\text{۶+(حداقل نمونه} - \text{حداکثر نمونه)}} \times ۱$ $\frac{\text{حداقل نمونه} - \text{امتیاز کشور}}{\text{۶- +(حداقل نمونه} - \text{حداکثر نمونه)}}$ این شاخص بین۱ تا ۷ می‌باشد. برای کشوری با مقادیر تورمی بین ۰/۵تا ۲/۹ دارای منحنی u شکل خواهد بود.	توازن بودجه دولت (۲۰ درصد) پس‌انداز ملی (۲۰ درصد) تورم (۲۰ درصد) بدهی دولت (۲۰ درصد) رتبه‌بندی اعتبارات کشور (۲۰ درصد)
زیرساخت‌ها	$\frac{n}{appl}$ برای اقتصادی با مسیر راه‌آهن کمتر از ۵۰ کیلومتر استفاده می‌شود.	حمل‌ونقل (۵۰ درصد) صنعت برق و مخابرات (۵۰ درصد)
آموزش و بهداشت	در قسمت بهداشت با توجه به سه بیماری مالاریا، ایدز و سل که بر روی هزینه کسب‌وکار مؤثر است و امید به زندگی و نرخ مرگ‌ومیر عددی بین ۱ تا ۷ به هر کشور داده می‌شود.	بهداشت (۵۰ درصد) آموزش (۵۰ درصد)
نهادها	$\text{category}_i = \frac{\sum_{k=1}^{K} \text{indicator}_k}{K}$	نهادهای عمومی (۷۵ درصد) نهادهای خصوصی (۲۵ درصد)

مأخذ: نتایج تحقیق.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

اجزای تشکیل‌دهنده شاخص محیط اقتصاد کلان که سهم ۲۵ درصدی از کل شاخص نیازهای اساسی را به خود اختصاص داده است شامل توازن بودجه دولت، پس‌انداز ملی، تورم، بدهی دولت و رتبه‌بندی اعتبارات کشور می‌باشد که هر یک از این اجزا سهم ۲۰ درصد را به خود اختصاص می‌دهند.

یکی دیگر از اجزای تشکیل‌دهنده شاخص محیط اقتصاد کلان شاخص زیرساخت اقتصادی است که همان‌طور که بیان شد این جزء هم ۲۵ درصد از شاخص محیط اقتصاد کلان را به خود اختصاص می‌دهد؛ که این جزء به دو زیرگروه حمل‌ونقل و صنعت ارتباطات تقسیم‌بندی می‌شود که هرکدام سهم ۵۰ درصدی را به خود اختصاص می‌دهند.

دو زیرشاخه دیگر شاخص نیازهای اساسی شامل آموزش و بهداشت همراه با شاخص نهادها است که شاخص آموزش و بهداشت از دو بخش آموزش با سهم ۵۰ درصد در کنار بخش بهداشت با سهم ۲۵ درصدی، از شاخص نیازهای اساسی را، به خود اختصاص داده‌اند. آخرین زیرشاخه نهادها می‌باشند که این زیرشاخه از ترکیب نهادهای عمومی با سهم ۷۵ درصد همراه با نهاد خصوصی با سهم ۲۵ درصدی تشکیل‌شده است.

در جدول (۲) شاخص افزایش کارایی که به‌صورت ترکیبی محاسبه می‌شود نشان داده شد. سهم هر زیرشاخه از این شاخص ۱۷ درصد از کل شاخص را به خود اختصاص می‌دهد. اولین زیرشاخه این شاخص؛آموزش‌وپرورش می‌باشد که خود این زیرشاخه از سه بخش با سهم‌های برابر ۳۳ درصد تشکیل‌شده است که عبارت از کمیت تحصیلات، کیفیت تحصیلات و آموزش در حین کار می‌باشند. دومین بخش شاخص افزایش کارایی؛ کارایی بازار کالاها می‌باشد که نحوه محاسبه و سهم دو بخش تشکیل‌دهنده آن یعنی رقابت و کیفیت شرایط تقاضا در جدول (۲) نشان داده‌شده است. نکته مهم نحوه محاسبه و رتبه‌بندی شاخص مذکور است.

کارایی بازار کار؛ یکی دیگر از زیرشاخه‌های شاخص افزایش کارایی می‌باشد که از دو زیرگروه انعطاف‌پذیری و خلاقیت در کار تشکیل‌شده است. در جدول سهم هر شاخص نشان داده شده است.

زیرگروه دیگر؛ شاخص افزایش کارایی توسعه بازار مالی می‌باشد که کارایی و امنیت بازار مالی از اجزای این شاخص با سهم برابر می‌باشند.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

جدول ۲. شاخص افزایش کارایی به‌صورت ترکیبی
(سهم هر شاخص در شاخص کل ۱۷ درصد می‌باشد)

شاخص	نحوه سنجش شاخص	معرفی متغیرها (سهم در شاخص مربوط)
آموزش‌وپرورش	این شاخص از حساب‌های ملی به تفکیک صنایع استخراج‌شده که محاسبه آن موجود است.	کمیت تحصیلات (۳۳ درصد) کیفیت تحصیلات (۳۳ درصد) آموزش در حین کار (۳۳ درصد)
کارایی بازار کالاها	محدوده ارقام یک تا ۷ به‌طور کمی محاسبه می‌شود؛ بر این اساس هرچه شاخص به رقم ۷ نزدیک‌تر باشد قدرت رقابت‌پذیری کشور بیشتر است.	رقابت (۶۷ درصد) کیفیت شرایط تقاضا (۳۳ درصد)
کارایی بازار کار	محدوده ارقام یک تا ۷ به‌طور کمی محاسبه می‌شود؛ بر این اساس هرچه شاخص به رقم ۷ نزدیک‌تر باشد قدرت رقابت‌پذیری کشور بیشتر است.	انعطاف‌پذیری (۵۰ درصد) خلاقیت در کار (۵۰ درصد)
توسعه بازار مالی	محدوده ارقام یک تا ۷ به‌طور کمی محاسبه می‌شود؛ بر این اساس هرچه شاخص به رقم ۷ نزدیک‌تر باشد قدرت رقابت‌پذیری کشور بیشتر است.	کارایی (۵۰ درصد) امنیت و اطمینان (۵۰ درصد)
فناوری و تکنولوژی	این شاخص از حساب‌های ملی به تفکیک صنایع استخراج شده است که محاسبه آن موجود است.	اقتباس فناوری (۵۰ درصد) استفاده از فناوری و ارتباطات (۵۰ درصد)
اندازه بازار	داخلی: لگاریتم طبیعی تولید ناخالص داخلی بر اساس برابری قدرت خرید + مجموع صادرات و واردات کالاها و خدمات و مواد معدنی بر اساس برابری قدرت خرید. این شاخص عددی بین ۱ تا ۷ می‌باشد. خارجی: لگاریتم طبیعی صادرات کالاها و خدمات بر اساس برابری قدرت خرید. این شاخص عددی بین ۱ تا ۷ است.	اندازه بازار داخلی (۵۰ درصد) اندازه بازار خارجی (۵۰ درصد)

مأخذ: نتایج تحقیق.

اندازه بازار همراه با شاخص فناوری و تکنولوژی دو بخش پایانی تشکیل‌دهنده شاخص افزایش کارایی را به خود اختصاص می‌دهند. شاخص اندازه بازار با دو بخش بازار داخلی و خارجی با سهم‌های مساوی اجزای شاخص را تشکیل می‌دهند و شاخص فناوری و تکنولوژی از دو بخش اقتباس فناوری، استفاده از فناوری و ارتباطات با سهم‌های برابر تشکیل‌شده است.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

جدول ۳. شاخص پیشرفت و نوآوری

شاخص	نحوه سنجش شاخص	معرفی متغیرها (سهم در شاخص مربوط)
پیشرفت و نوآوری	محدوده ارقام یک تا ۷ به‌طور کمی محاسبه می‌شود؛ بر این اساس هرچه شاخص به رقم ۷ نزدیک‌تر باشد قدرت رقابت‌پذیری کشور بیشتر است.	پیشرفت کسب‌وکار (۵۰ درصد) نوآوری تحقیق و توسعه، R&D (۵۰ درصد)

مأخذ: نتایج تحقیق.

در جدول (۳) آخرین بخش شاخص رقابت‌پذیری یعنی شاخص پیشرفت و نوآوری را می‌توان مشاهده نمود که نحوه محاسبه و اجزای تشکیل‌دهنده این شاخص نشان داده شده است. پیشرفت کسب‌وکار همراه با بخش تحقیق و توسعه با سهم‌های برابر ۵۰ درصد این شاخص را به‌صورت ترکیبی ایجاد نموده‌اند.

جدول ٤. سنجش شرایط رقابت‌پذیری در شاخص محیط اقتصاد کلان

شاخص محیط اقتصاد کلان	نام کشور
وضعیت مساعد رقابت‌پذیری	آذربایجان، برونئی دارالسلام، چین، جمهوری کره، کویت، نروژ، عمان، قطر، عربستان سعودی، امارات متحده عربی
وضعیت معتدل رقابت‌پذیری	بلژیک، کرواسی، موریس، سورینام، لهستان، ارمنستان، مالت، نامیبیا، پاراگوئه، کامرون
وضعیت نامساعد رقابت‌پذیری	مصر، غنا، یونان، گینهدر، لبنان، مالاوی، پاکستان، ونزوئلا، یمن، جامائیکا

مأخذ: نتایج تحقیق.

شاخص محیط اقتصاد کلان که از طریق شاخص GCI، شاخص رقابت‌پذیری تمام کشورها به‌دست می‌آید. این شاخص باز بودن اقتصادی نشان می‌دهد که به آن شاخص رشد نیز می‌گویند، زیرا محیط را برای رشد مناسب می‌کند که اگر کشورها بخواهند این شاخص را بالا نشان دهند اما واقعیت چیز دیگری باشد عواملی مثل بروز بیماری‌ها و بدهی‌های دولت و غیره باعث کاهش بیش‌ازحد این شاخص در بین سایر کشورها می‌شود.

با توجه به اطلاعات موجود در جدول (۴)، کشور برونئی دارالسلام نسبت به سایر کشورهای مورد بررسی دارای بزرگترین شاخص محیط اقتصاد کلان (۷/۰۰) می‌باشد؛ در واقع نشان می‌دهد که در این کشور موانع ورود و خروج کمتر از سایر کشورها و رقابت‌پذیری بیشتر

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

است و در مقابل کشور لبنان با شاخص (۲/۵۵) از کمترین میزان در این رابطه برخوردار است و محیط رقابت در آن بسته و نزدیک به انحصار است.

جدول ۵. سنجش شرایط رقابت‌پذیری در شاخص ساختارها

ساختارها	نام کشور
وضعیت مساعد رقابت‌پذیری	پادشاهی متحده، امارات متحده عربی، سوئیس، اسپانیا، سنگاپور، هلند، ژاپن، هنگ‌کنگ، آلمان، فرانسه
وضعیت معتدل رقابت‌پذیری	آذربایجان، کاستاریکا، گواتمالا، لهستان، سریلانکا، تونس، اکراین، مونته نگرو، السالوادور، بلغارستان
وضعیت نامساعد رقابت‌پذیری	آنگولا، بورکینافاسو، بروندی، چاد، گینهدر، هاییتی، میانمار، نپال، سیرالئون، یمن

مأخذ: نتایج تحقیق.

شاخص ساختارها یکی از شاخص‌هایی است که درجه توسعه‌یافتگی کشورها را نشان می‌دهد اما این مرحله توسعه فقط وابستگی به منابع معدنی و تولید ناخالص داخلی نیست و توسعه‌یافتگی در همه مراحل را توضیح می‌دهد. کشور هنگ‌کنگ در مقایسه با ۱۶۸ کشور دارای بزرگترین شاخص ساختارها (۶/۷۴) می‌باشد؛ این کشور با تسهیل رقابت از طریق وضع مقررات و یا کاهش موانع ورود باعث افزایش رقابت شده است و در مقابل کشور چاد با مقدار (۱/۷۱) دارای کمترین شاخص ساختارها در بین کشورهای مورد بررسی بوده است.

جدول ٦. سنجش شرایط رقابت‌پذیری در شاخص عدم پیچیدگی تجاری

عدم پیچیدگی تجاری	نام کشور
وضعیت مساعد رقابت‌پذیری	ژاپن، هلند، قطر، سوئد، سوئیس، پادشاهی متحده، ایالات‌متحده، آلمان، فنلاند، اتریش
وضعیت معتدل رقابت‌پذیری	لهستان، کلمبیا، گامبیا، لتونی، لبنان، سیشل، زامبیا، کنیا، السالوادور، جمهوری دومینیکن
وضعیت نامساعد رقابت‌پذیری	الجزایر، آنگولا، بورکینافاسو، بروندی، چاد، گینهدر، هاییتی، تیمور لسته، میانمار، موریتانی

مأخذ: نتایج تحقیق.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

شاخص عدم پیچیدگی تجاری، ابعاد مختلفی در بحث پیچیدگی تجاری وجود دارند و ویژگی‌های متفاوت کمیت، کیفیت و فناوری ترکیبات وارداتی و یا صادراتی شرکت‌ها به شکل‌های مختلفی با بهره‌وری ناشی از فعالیت‌های تجاری شرکت‌ها همبستگی دارند. با توجه به این عدم تجانس باید در اعمال سیاست‌ها، به تعامل بین جنبه‌های متنوع پیچیدگی تجارت و فعالیت‌های وارداتی و صادراتی شرکت‌ها، نسبت به وضعیت عمومی شرکت‌ها برتری بیشتری داد (کارلو آلتومونت و گابر بکس، ۲۰۱۰). همان‌گونه که در جدول بالا مشخص است ژاپن بیشترین مقدار (۵/۷۵) را در مقایسه با سایر کشورها دارد که نشان می‌دهد با عدم پیچیدگی تجاری رقابت‌پذیری بالایی دارد، درحالی‌که کشور بروندی با (۲/۸۰) کمترین میزان رقابت‌پذیری را در شاخص عدم پیچیدگی تجاری در بین کشورهای مورد بررسی دارا می‌باشد.

جدول ۷. سنجش شرایط رقابت‌پذیری در شاخص کارایی بازار کالا

کارایی بازار کالا	نام کشور
وضعیت مساعد رقابت‌پذیر	سوئیس، تایوان–چین، امارات متحده عربی، سنگاپور، هلند، نیوزیلند، مالزی، لوکزامبورگ، هنگ‌کنگ، قطر
وضعیت معتدل رقابت‌پذیری	آذربایجان، باربادوس، گرجستان، غنا، مجارستان، گویان، گواتمالا، پرتغال، ویتنام
وضعیت نامساعد رقابت‌پذیری	ونزوئلا، لیبی، موریتانی، هاییتی، چاد، بروندی، بنین، الجزایر، آنگولا، آرژانتین

مأخذ: نتایج تحقیق.

شاخص کارایی بازار کالا نیز مانند کارایی بازار کار به‌دلیل اینکه زیرشاخص‌های ارتقادهنده کارایی هستند، از اهمیت بسیاری برخوردار است، به‌طور مثال تورم بالا و یا کاهش قیمت‌ها کارایی را کاهش داده و کشور را از فضای رقابت دور می‌کند. کشور سنگاپور با دارا بودن بالاترین شاخص کارایی بازار کالا (۵/۵۹)، اقتصادهای متکی به کارایی را تشکیل می‌دهد. در مقابل کشور ونزوئلا با مقدار (۲/۸۰) کمترین کارایی را در بین ۱۶۸ کشور دارا می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد اقتصاد کشور سنگاپور با دارا بودن بالاترین میزان در شاخص کارایی بازار کالا و کار کاملاً متکی به کارایی است.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

جدول ۸. سنجش شرایط رقابت‌پذیری در شاخص شعاع تکنولوژی

شعاع تکنولوژی	نام کشور
وضعیت مساعد رقابت‌پذیری	پادشاهی متحده، سوئد، سویس، سنگاپور، نروژ، هلند، لوکزامبورگ، ایسلند، دانمارک، هنگ کنگ.
وضعیت معتدل رقابت‌پذیری	ترینیدادوتوباگو، سیشل، موریس، مولدووا، مغولستان، مقدونیه، گرجستان، صربستان، آفریقای جنوبی، اسلوونی
وضعیت نامساعد رقابت‌پذیری	بورکینافاسو، بروندی، چاد، اتیوپی، گینهدر، لیبریا، لسوتو، مالاوی، میانمار، تیمور لسته.

مأخذ: نتایج تحقیق.

شاخص شعاع تکنولوژی، یکی از زیرشاخص‌های ارتقادهنده کارایی به‌شمار می‌آید که درواقع مشخص‌کننده ICT کشورها ازنظر زیرساخت‌های موردنیاز و توانایی مصرف‌کنندگان دولت و فضای کسب‌وکار است. کشور سوئد با داشتن بالاترین شاخص (۶/۲۲) شعاع تکنولوژی دارای بیشترین رقابت است و در مقابل کشور میانمار دارای پایین‌ترین رقابت از حوزه شاخص شعاع تکنولوژی (۲/۰۳) است.

جدول ۹. سنجش شرایط رقابت‌پذیری در شاخص نقش نهادها

نقش نهادها	نام کشور
وضعیت مساعد رقابت‌پذیری	سویس، سوئد، قطر، سنگاپور، پاراگوئه، هلند، نیوزیلند، نروژ، هنگ کنگ، فنلاند
وضعیت معتدل رقابت‌پذیری	آذربایجان، گرجستان، اندونزی، لائوس، لیتوانی، لهستان، مقدونیه، اسپانیا، ترکیه، لتونی
وضعیت نامساعد رقابت‌پذیری	ونزوئلا، یمن، آنگولا، آرژانتین، بروندی، چاد، هاییتی، موریتانی، پاراگوئه، میانمار

مأخذ: نتایج تحقیق.

شاخص نقش نهادها؛ نهادها اعم از رسمی و غیررسمی تعیین‌کننده انگیزه‌ها و محدودیت‌های اقتصادی بوده و می‌توانند بخشی از علل موفقیت یا ناکامی فرایندهای توسعه در کشورهای مختلف را توضیح دهند. نهادها با شکل دادن ساختار انگیزشی می‌توانند فعالیت‌های مولد را در جامعه به‌پیش برده یا مانعی بر سر راه آن باشند. به نظر می‌رسد اختلاف بسیاری که در ماهیت و عملکرد نهادها میان کشورهای مختلف وجود دارد، یکی از علل بسیار مهم تفاوت

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

در سطوح توسعه‌یافتگی کشورهاست. کشور فنلاند دارای بالاترین شاخص (۶/۱۰) و در مقابل کشور ونزوئلا دارای پایین‌ترین شاخص (۲/۲۷) در بین کشورهای مورد بررسی است. نتایج حاصل از سه شاخص کارایی بازار کار، کارایی بازار کالا و شاخص نقش نهادها نشان می‌دهد کشور ونزوئلا پایین‌ترین مقدار را در هر سه شاخص دارد که نشان‌دهنده این است که رقابت در این کشور از سطح پایینی برخوردار است.

جدول ۱۰. سنجش شرایط رقابت‌پذیری در شاخص کارایی بازار نیروی کار

کارایی بازار نیروی کار	نام کشور
وضعیت مساعد رقابت‌پذیری	برونئی دارالسلام، کانادا، هنگ‌کنگ، نیوزیلند، قطر، سنگاپور، سوئیس، امارات متحده عربی، پادشاهی متحده، ایالات متحده
وضعیت معتدل رقابت‌پذیری	آلبانی، ساحل‌عاج، جمهوری چک، گابن، گینهدر، هاییتی، فرانسه، جمهوری کره، پاناما، جمهوری اسلواکی
وضعیت نامساعد رقابت‌پذیری	الجزایر، آرژانتین، هندوراس، مصر، ایران، موریتانی، ونزوئلا، زیمباوه، یمن، اروگوئه

مأخذ: نتایج تحقیق.

شاخص کارایی بازار نیروی کار به‌دلیل نقش و اهمیت نیروی انسانی در فرایند تولید و ارائه خدمات در جوامع بشری به‌عنوان مهم‌ترین عامل مشخص‌شده است. نقش نیروی انسانی از نیروی کار ساده به سرمایه انسانی تکامل یافته، چراکه پیشرفت تکنولوژی بدون تحولات نیروی انسانی فاقد کارایی است.

در عصر حاضر دیگر تزریق منابع مالی به‌عنوان فاکتور اصلی توسعه به‌شمار نمی‌آید بلکه تحولات و بهره‌وری نیروی انسانی با رشد خود سبب ارتقای سازمان‌ها و به‌تبع آن توسعه نظام‌های اقتصادی در جهان می‌شوند. کشور سنگاپور با مقدار (۵/۷۷) دارای بالاترین کارایی نیروی کار در بین کشورهای مورد مطالعه است و در مقابل کشور ونزوئلا دارای کمترین میزان (۲/۸۵) در مقایسه با سایر کشورها است.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

جدول ۱۱. سنجش شرایط رقابت‌پذیری در شاخص اندازه بازار

اندازه بازار	نام کشور
وضعیت مساعد رقابت‌پذیری	برزیل، چین، آلمان، هند، ایتالیا، ژاپن، روسیه، ایالات‌متحده، پادشاهی متحده، فرانسه
وضعیت معتدل رقابت‌پذیری	اتیوپی، دومینیکن، کویت، تونس، ترکیه، کویت، آنگولا، بلغارستان، مصر، غنا
وضعیت نامساعد رقابت‌پذیری	گامبیا، کیپ‌ورد، بروندی، لسوتو، لیبریا، سیشل، تیمور لسته، سوازیلند، سورینام، بوتان

مأخذ: نتایج تحقیق.

شاخص اندازه بازار که از GDP کشورها به‌دست می‌آید به معنای تخمین و برآوردهای رشد با استفاده از عواملی همچون روند صنعت، تأثیر فناوری‌ها، روندهای اقتصادی و اجتماعی، سیاست‌های دولت و نیازهای مشتریان است. کشور ایالات‌متحده با دارا بودن (۶/۹۴) دارای بیشترین شاخص بوده و از این لحاظ دارای رقابت‌پذیری بالاتری نسبت به ۱۶۸ کشور توسعه‌یافته، درحال‌توسعه و توسعه‌نیافته بوده است و حال‌آنکه کشور کیپ‌ورد در مقایسه با کشورهای مورد بررسی از اندازه بازار بسیار کوچکتری برخوردار است.

جدول ۱۲. سنجش شرایط رقابت‌پذیری در شاخص عدم بی‌ثباتی سیاستگذاری

عدم بی‌ثباتی سیاستگذاری	نام کشور
وضعیت مساعد رقابت‌پذیری	مصر، مجارستان، قرقیزستان، یمن، زیمبابوه، تایوان- چین، تونس، مولدووا، مالاگازی
وضعیت معتدل رقابت‌پذیری	بلژیک، استرالیا، چین، قبرس، پادشاهی متحده، ایالات‌متحده، اندونزی، آفریقای جنوبی، اسلوونی، ایسلند
وضعیت نامساعد رقابت‌پذیری	آذربایجان، آنگولا، باربادوس، کامرون، کیپ‌ورد، کاستاریکا، دومینیکن، لوکزامبورگ، مالت، مراکش

مأخذ: نتایج تحقیق.

شاخص عدم بی‌ثباتی سیاستگذاری؛ ثبات سیاستگذاری باعث افزایش محیط امن برای اقتصاد می‌شود. به‌عنوان‌مثال آرامش در فضای سیاسی می‌تواند بازار سرمایه را در مسیر رشد و صعود قرار دهد، بی‌قراری در مسائل سیاسی نیز می‌تواند روند حرکتی بازار سرمایه را در سراشیبی نزول قرار دهد. به‌طورکلی بی‌ثباتی‌های سیاسی و اقتصادی، عدم کارایی دستگاه

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

اجرایی و مدیریت کلان از یک‌سو و فقدان نهادهای قدرتمند و مستقل کارگری و کارفرمایی از سوی دیگر، از مهم‌ترین عوامل عدم توانایی در بسیج نیروها جهت غلبه بر تنگناها، استفاده از امکانات موجود و افزایش تولید و اشتغال در اکثر کشورها است (کریمی، ۱۳۸۱). طبق این شاخص کشور مصر دارای بیشترین رقابت با مقدار (۲۲/۹) در بین کشورهای مورد بررسی است و کشور دومینیکن با شاخص (۰/۱) کمترین میزان رقابت در بین ۱۶۸ کشور را دارا است.

۵. معرفی و تخمین مدل

در این بخش به بررسی اثرات کمی شاخص رقابت‌پذیری می‌پردازیم. در انجام این بررسی ابتدا دو فرضیه را مطرح می‌کنیم:

فرضیه یک؛ نهادهای مورد بررسی باعث افزایش شدت رقابت در بازار کشورهای مختلف می‌شوند.

فرضیه دو؛ رقابت‌پذیری بر درجه رقابت‌پذیری کشورها در بازارهای بین‌المللی تأثیر مثبت دارد.

در آزمون فرضیه‌های فوق از شاخص‌های محاسبه‌شده در پایگاه بررسی جهانی رقابت (GCR) در رابطه با ۱۶۸ کشور مختلف توسعه‌یافته، درحال‌توسعه و توسعه‌نیافته سال‌های (۲۰۱۴-۲۰۱۱) استفاده شده است. در انجام برآورد اثر شاخص رقابت‌پذیری بر شاخص‌های خلاقیت و نوآوری، پیچیدگی تجاری، اندازه بازار، شعاع تکنولوژی، توسعه بازار مالی، کارایی بازار کالا، محیط اقتصاد کلان، زیرساخت‌ها، کارایی بازار نیروی کار، آموزش عالی، بهداشت و نقش نهادها در قالب معادله به‌صورت زیر تحلیل می‌شود.

$$GCI= C_0 +C_1INV+C_2Bs+C_3Ms+C_4Tr +C_5Fin+C_6Go +C_7Ins + C_8Lme+ C_9Ma+ C_{10} INF + C_{11} HI + C_{12}HEA \quad (1)$$

که متغیرهای مدل در جدول (۱۳) نشان داده شده‌اند. GCI شاخص رقابت‌پذیری کشورها (به‌عنوان متغیر برای رقابت‌پذیری اقتصادی)، INV خلاقیت و نوآوری، Bs عدم پیچیدگی تجاری، Ms اندازه بازار، Tr شعاع تکنولوژی، Fin توسعه بازار مالی، Go کارایی بازار کالا، Ma شاخص محیط اقتصاد کلان، Inf زیرساخت‌ها، La کارایی بازار نیروی کار، HIGH آموزش عالی، HEA بهداشت و سلامت و Ins نقش نهادها هست.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

جدول ۱۳. معرفی متغیرهای مدل

(GCI متغیر وابسته مدل است)

متغیر	معرفی	ارتباط تئوریکی
INV	خلاقیت و نوآوری	Cov(GCI, INV)>0
Bs	عدم پیچیدگی تجاری	Cov(GCI,BS)>0
Ms	اندازه بازار	Cov(GCI, Ms)>0
Tr	شعاع تکنولوژی	Cov(GCI, Tr)>0
Fin	توسعه بازار مالی	Cov(GCI, Fin)>0
Go	کارایی بازار کالا	Cov(GCI, Gme)>0
Ins	نقش نهادها	Cov(GCI, Ins)>0
Lme	کارایی بازار نیروی کار	Cov(GCI, Lme)>0
Ma	محیط اقتصاد کلان	Cov(GCI,Menv)>0
INF	زیرساخت‌ها	Cov(GCI, INF)>0
HIGH	آموزش عالی	Cov(GCI, HIGH)>0
HEA	بهداشت و سلامت	Cov(GCI, HEA)>0

مأخذ: نتایج تحقیق.

نتایج حاصل از برآورد معادله (۱) به‌صورت جدول (۱۳) به‌دست‌آمده است که در آن GCI متغیر وابسته مدل می‌باشد و ضرایب همراه با احتمال آماری هرکدام از متغیرهای مستقل در جدول نشان داده شده‌اند.

جدول ١٤. مدل تخمینی و معیارهای خوبی برازش

متغیر وابسته	متغیر توضیحی	ضریب	سطح احتمال
شاخص	عرض از مبدأ (c)	۰/۱۸۳۶	۰/۰۰۱
رقابت‌پذیری	نوآوری و خلاقیت (Inv)	۰/۱۱۷۴	۰
	عدم پیچیدگی تجاری (Bs)	۰/۰۸۰۷	۰/۰۰۰۱
	اندازه بازار (Ms)	۰/۰۸۲۳	۰/۱۱۷
	تکنولوژی (Tr)	-۰/۰۰۵	۰/۱۱۷
	توسعه بازار مالی (Fin)	۰/۰۶۴۳	۰
	کارایی بازار کار (Lab)	۰/۰۸۷۲	۰/۰۰۱
	کارایی بازار کالا (go)	۰/۰۲۷۳	۰/۰۱۲
	آموزش (Higher)	۰/۰۶۲۳	۰
	بهداشت (Hea)	۰/۱۳۲۸	۰/۰۰۸
	محیط اقتصاد کلان (Ma)	۰/۱۱۲۲	۰
	زیرساخت‌ها (Inf)	۰/۰۷۳۳	۰
	نهاده‌ها (Ins)	۰/۱۱۰۶	۰

مأخذ: نتایج تحقیق.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

همانگونه که نتایج جدول (۱۴) نشان می‌دهد:

- بهداشت و سلامت جامعه بر درجه رقابت‌پذیری کشورها اثر مثبت (۰/۱۳۲۸) و معناداری دارد. با این توضیح که بیشترین ضریب توضیح‌دهندگی متغیر مستقل را به خود اختصاص داده است؛ به‌عبارتی زیرساخت‌های بهداشتی و سلامت جامعه مهم‌ترین شاخص برای توضیح متغیر درجه رقابت‌پذیری می‌باشند.
- شاخص عدم پیچیدگی تجاری بر درجه رقابت‌پذیری کشورها اثر مثبت (۰/۰۸۰۷) و معناداری دارد. می‌توان با کاهش پیچیدگی‌های تجاری بهره‌وری فعالیت‌های تجاری را افزایش داد و از این طریق بازار را به سمت رقابت پیش برد.
- به‌ازای هر یک واحد افزایش در شاخص رقابت‌پذیری، کارایی بازار کالا ۰/۰۲۷۳ واحد افزایش می‌یابد. این نتیجه نیز در سطح بحرانی ۰/۰۵ درصد معنادار است.
- شاخص نقش نهادها بر درجه رقابت‌پذیری اثر مثبت و معناداری دارد، به‌گونه‌ای که به‌ازای هر یک واحد افزایش در نقش نهادها، ۰/۱۱۰۶ واحد رقابت افزایش می‌یابد. بر اساس گزارش رقابت‌پذیری جهانی رقابت به‌عنوان مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عوامل که سطح بهره‌وری را تعیین می‌نمایند، تعریف می‌شود. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده نهادها می‌توانند فعالیت‌های مولد را در جامعه به‌پیش برده و رقابت را در صنایع افزایش دهند.
- به‌ازای هر یک واحد افزایش در شاخص رقابت‌پذیری، شاخص کارایی بازار نیروی کار ۰/۰۸۷۲ واحد افزایش می‌یابد. ایران به‌دلیل دارا بودن منابع غنی طبیعی و نیروی کار مناسب می‌تواند رتبه بهتری را در این شاخص به‌دست آورد.
- شاخص محیط اقتصاد کلان اثر مثبت و معناداری بر روی رقابت‌پذیری کشورها دارد. از این جهت با باز بودن اقتصادی زمینه برای رشد اقتصادی فراهم می‌شود و رقابت را در بازار گسترش می‌دهد.
- به‌ازای هر یک واحد افزایش در شاخص رقابت‌پذیری، اندازه بازار ۰/۰۸۲۳ واحد افزایش می‌یابد. این نتیجه نیز در سطح بحرانی ۰/۰۵ درصد معنادار است.
- تکنولوژی بر درجه رقابت‌پذیری اثر مثبت و معناداری ندارد، اثر این شاخص بر رقابت‌پذیری کشورها تأثیر کمتری نسبت به سایر شاخص‌ها دارد.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

به این‌ترتیب خلاقیت و نوآوری، پیچیدگی تجاری، اندازه بازار، توسعه بازار مالی، بازار نیروی کار، کارایی بازار کالا، محیط اقتصاد کلان، زیرساخت‌ها، کارایی بازار نیروی کار، آموزش عالی، بهداشت و نقش نهادها می‌تواند منجر به افزایش درجه رقابت‌پذیری اقتصاد کشورها شود. همچنین افزایش شاخص رقابت‌پذیری کشورها بر درجه رقابت‌پذیری آن‌ها در بازار بین‌المللی تأثیر مثبت دارد. تأثیر متغیر شعاع تکنولوژی در مدل برآورد شده ازنظر آماری تأیید نشده است.

٦. جمع‌بندی و ارائه پیشنهادهای سیاستی

این مطالعه با هدف بررسی عوامل مؤثر بر رقابت‌پذیری کشورها و تأثیر نهادهای مورد مطالعه بر روی درجه رقابت‌پذیری ۱۶۸ کشور درحال‌توسعه و توسعه‌یافته پرداخته‌شده است. آنچه که در این پژوهش مشخص گردید دسته‌بندی عوامل مؤثر بر شاخص رقابت‌پذیری است که در ۱۲ رکن و در سه سطح تعیین شد. در سطح اول بحث نهاده‌محور که شامل عملکرد خوب نهادهای دولتی و خصوصی (رکن ۱)، توسعه مناسب زیرساخت‌ها (رکن ۲)، فضای باثبات اقتصاد کلان، (رکن ۳) و نیروی کار سالم که حداقل آموزش نخستین را دیده است (رکن ۴) بستگی خواهد داشت؛ در سطح دوم بحث کارایی‌محور که شامل رقابت از طریق آموزش و تربیت در سطوح عالی (رکن ۵)، کارایی بازار کالا (رکن ۶)، عملکرد خوب بازار کار (رکن ۷)، بازارهای مالی توسعه‌یافته (رکن ۸)، توانایی، بهره‌برداری از مزایای فناوری‌های موجود (رکن ۹) و یک بازار بزرگ داخلی یا خارجی (رکن ۱۰) افزایش خواهد یافت؛ در سطح سوم بحث خلاقیت‌محور که شامل پیچیده‌ترین فرایندهای تولید (رکن ۱۱) و نوآوری‌های جدید (رکن ۱۲) هستند، رقابت می‌نمایند.

در این پژوهش با برآورد عوامل مؤثر بر شاخص رقابت‌پذیری میزان اهمیت هر سطح از محورهای مؤثر بر این شاخص تعیین گشت که این مهم می‌تواند برای سیاستگذار در زمینه سرمایه‌گذاری بر عوامل مؤثر شاخص رقابت‌پذیری نقش تسهیل‌کننده‌ای را ایفا کند. در گزارش رقابت‌پذیری جهانی، رقابت به‌عنوان مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عواملی که سطوح بهره‌وری را در یک کشور تعیین می‌نمایند، تعریف می‌شود (پیوست: جداول ۱،۳،۴،۲). سوئیس با شاخص رقابتی ۵/۶۷ رقابت‌پذیرترین اقتصاد جهان محسوب می‌شود. اقتصاد

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

کشورهای سنگاپور، فنلاند، آلمان و ایالات‌متحده آمریکا در رتبه‌های دوم تا پنجم جهان جای می‌گیرند. شاخص رقابت‌پذیری ایران نیز ۴/۰۷ بوده که در بین ۱۶۸ کشور رتبه ۸۲ را به خود اختصاص داده است. رتبه ایران در شاخص اندازه بازار ۱۹ بوده است که از بین شاخص‌های مورد بررسی بهترین رتبه را در این شاخص با اندازه ۵/۱۴ دارا می‌باشد. بدترین رتبه ایران (۱۴۵) در شاخص کارایی بازار نیروی کار با اندازه ۳/۰۲ بوده است. در میان کشورهای منطقه خاورمیانه بهترین رتبه‌ها به‌ترتیب به کشورهای قطر با رتبه ۱۳، امارات متحده با رتبه ۱۹ و عربستان سعودی با رتبه ۲۰ تعلق دارد. در میان ۱۶۸ کشور مورد مطالعه در گزارش رقابت‌پذیری جهانی (۲۰۱۴-۲۰۱۰) رتبه رقابت‌پذیری ایران ۸۲ و شاخص آن ۴/۰۷ بوده که نسبت شاخص رقابت‌پذیری ۶۶ در بین ۱۶۸ اقتصاد جهان در سال گذشته ۱۶ پله بدتر شده است. همچنین بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از تخمین مدل رقابت‌پذیری بر درجه رقابت‌پذیری کشورها در بازارهای بین‌المللی تأثیر مثبت و معناداری دارد و نهادهای مورد بررسی باعث افزایش شدت رقابت در بازار کشورهای مختلف می‌شوند. بدترین رتبه ایران در بین شاخص‌های مورد مطالعه شاخص کارایی بازار کالا با رتبه ۱۴۵ و اندازه ۳/۰۲ است. بهترین رتبه ایران در بین شاخص‌ها، شاخص اندازه بازار با رتبه ۱۹ و مقدار ۵/۱۴ است که بیانگر ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های کشور می‌باشد.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

منابع

بهشتی، محمدباقر؛ ناصر، صنوبر و فرزانه کجاآباد (۱۳۸۸)، "بررسی عوامل مؤثر بر ورود و خروج خالص بنگاه‌ها در بخش صنعت ایران"، *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران*، سال ۱۳، شماره ۳۸، صص ۱۷۹-۱۵۷.

جلیلی، ظریفه (۱۳۸۸)، "بررسی اجمالی فضای کسب‌وکار در ایران در مقایسه با سایر کشورها"، *مجله اقتصادی- ماهنامه بررسی مسائل و سیاست‌های اقتصادی*، شماره‌های ۹۵ و ۹۶، صص ۱۱۴-۹۵.

حسینی سید شمس‌الدین و افسانه شفیعی (۱۳۸۶) "مقایسه سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی با سیاست رقابتی"، *فصلنامه جامعه و اقتصاد*، سال ۳، شماره‌های۱۳ و ۱۴، صص ۲۱۸-۱۸۳.

شهیکی‌تاش، محمدنبی (۱۳۹۲)، "بررسی مفهوم رقابت در اقتصاد در اقتصاد و اندازه آن در اقتصاد ایران"، *پژوهشنامه بررسی‌های بازرگانی*، شماره ۶۰، صص ۱۶-۱.

صالحی، حسین (۱۳۷۷)، "انحصار، رقابت و تمرکز در بازارهای صنعتی ایران (۱۳۶۷-۱۳۷۳)"، *فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی*، شماره ۸۵، صص ۱۹۰-۱۸۷.

کریمی‌موغاری، زهرا (۱۳۸۱)، "تأثیر عملکرد نهادهای بازار کار ایران بر سطح اشتغال کشور"، سمینار ارائه نتایج طرح نیازسنجی نیروی انسانی متخصص.

میراحسنی، منیرالسادات (۱۳۹۲)، "شاخص‌های رقابت پذیری ایران و برخی کشورهای جهان از منظر گزارش مجمع جهانی اقتصاد (۲۰۱۴-۲۰۱۳)"، *مجله اقتصادی*، شماره‌های ۹ و ۱۰، صص ۱۲۸-۱۰۷.

Altomonte, C. & G. Békés (2010), Trade Complexity and Productivity, CeFIG Working Pape, No. 12, October.

Driemeier, M. H. & L. Pritchett (2010), "How Business Is Done and the Doing Business Indicators: the Investment Climate when Firms Have Climate Control", The World Bank, Research Working.

Lee, S. (2008), "the World Banks Employing Workers Index: Findings and Critiques – a Review of Recent Evidence", *International Labor Review*, Vol. 147, No. 4, PP. 416- 432.

http://www.Doingbusiness.org. Explore Economies.?Economyid=91.

http://Reports.weforum.org.global-competitiveness-report-2014-015/downloads.

The World Bank, "Doing Business 2010, Iran, Islamic Rep.", IFC & IM.

The World Bank, "Doing Business 2008, Comparing Regulation in 178 Economies".

Survey Affecting Factors on the Countries Competitiveness with an Emphasis on Iran Economy

World Economic Forum (2010-2011), The Global Competitiveness Report.

World Economic Forum (2011-2012), The Global Competitiveness Report.

World Economic Forum (2012-2013), The Global Competitiveness Report.

World Economic Forum (2013-2014), The Global Competitiveness Report.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

پیوست

جدول ۱. رتبه‌بندی بر اساس شاخص‌های رقابت‌پذیری (کشورهای توسعه‌یافته)

کشورها	محیط اقتصاد کلان		ساختارها		کارایی بازار نیروی کار	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
استرالیا	۲۵	۵/۷۵	۱۸	۵/۶	۵۴	۴/۴۵
اتریش	۳۷	۵/۳۷	۱۶	۵/۷۲	۴۲	۴/۵۶
بلژیک	۶۹	۴/۷۱	۱۹	۵/۶	۶۴	۴/۳۴
کانادا	۵۰	۵/۰۸	۱۲	۵/۸	۷	۵/۲۶
دانمارک	۴۲	۵/۲۸	۲۳	۵/۵۳	۱۳	۵/۰۳
فنلاند	۳۶	۵/۴۲	۲۱	۵/۵۵	۲۰	۴/۸۵
فرانسه	۷۳	۴/۶۵	۴	۶/۲۱	۷۱	۴/۳۱
آلمان	۲۷	۵/۶۸	۳	۶/۲۴	۴۱	۴/۵۷
ایتالیا	۱۰۱	۴/۲۶	۲۵	۵/۳۵	۱۳۷	۳/۴۸
ژاپن	۱۲۷	۳/۶۸	۹	۶/۰۳	۲۳	۴/۸۲
نروژ	۲	۶/۸	۳۳	۵/۰۲	۱۴	۵/۰۲
پرتغال	۱۲۴	۳/۷۵	۲۲	۵/۵۵	۱۲۶	۳/۷۹
اسپانیا	۱۱۶	۳/۹۷	۱۰	۵/۹۷	۱۱۵	۳/۹۳
سوئد	۱۴	۶/۰۵	۲۰	۵/۶	۱۸	۴/۸۸
سوئیس	۱۱	۶/۲۹	۶	۶/۲	۲	۵/۷۶
ایالات‌متحده	۱۱۷	۳/۹۵	۱۵	۵/۷۷	۴	۵/۳۷

مأخذ: نتایج تحقیق.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

جدول ۲. رتبه بندی براساس شاخص های رقابت پذیری (کشورهای در حال توسعه)

کشورها	محیط اقتصاد کلان		ساختارها		کارایی بازار نیروی کار	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
آلبانی	۹۴	۴/۴۱	۹۹	۳/۳۳	۶۷	۴/۳۳
الجزایر	۳۴	۵/۴۸	۱۰۶	۳/۱۴	۱۴۷	۲/۹۱
آنگولا	۵۴	۵/۰۳	۱۴۵	۱/۹۲	۱۳۴	۳/۶۶
آرژانتین	۱۱۱	۴/۰۷	۸۹	۳/۵۲	۱۴۴	۳/۱۵
ارمنستان	۶۴	۴/۸۸	۸۰	۳/۸۱	۵۰	۴/۴۹
آذربایجان	۸	۶/۴۲	۶۹	۴/۰۶	۳۰	۴/۷۲
بحرین	۲۱	۵/۹	۳۰	۵/۱۸	۱۹	۴/۸۷
بنگلادش	۷۹	۴/۵۸	۱۳۲	۲/۳۷	۱۲۴	۳/۸
باربادوس	۱۲۱	۳/۸۹	۲۴	۵/۵۲	۲۴	۴/۷۹
بنین	۹۹	۴/۳۱	۱۲۹	۲/۴	۹۴	۴/۱۱
بوتان	۱۰۹	۴/۱۵	۸۷	۳/۶۱	۲۹	۴/۷۳
بولیوی	۲۸	۵/۶۶	۱۱۱	۲/۹۸	۱۳۱	۳/۷
بوسنی و هرزگوین	۱۰۴	۴/۲۳	۸۳	۳/۶۷	۸۸	۴/۱۵
بوتسوانا	۲۴	۵/۷۶	۹۴	۳/۴۳	۴۷	۴/۵۱
برزیل	۷۵	۴/۶۳	۷۱	۴/۰۲	۹۲	۴/۱۳
برونئی دارالسلام	۱	۷	۵۸	۴/۲۹	۱۰	۵/۰۶
بلغارستان	۳۰	۵/۶۱	۷۵	۳/۹۳	۶۱	۴/۳۶
بورکینافاسو	۸۸	۴/۴۴	۱۴۰	۲/۱۳	۸۳	۴/۱۹
بروندی	۱۲۹	۳/۶۷	۱۴۶	۱/۹۲	۱۲۳	۳/۸۴
کامبوج	۸۳	۴/۵۳	۱۰۱	۳/۲۶	۲۷	۴/۷۶
کامرون	۶۰	۴/۹۲	۱۲۸	۲/۴۹	۸۲	۴/۱۹
کیپورد	۱۲۸	۳/۶۷	۱۱۶	۲/۷۹	۱۲۹	۳/۷۴
چاد	۵۶	۴/۹۵	۱۴۸	۱/۷۱	۱۲۸	۳/۷۶
شیلی	۱۷	۶/۰۲	۴۶	۴/۵۴	۴۵	۴/۵۳
چین	۱۰	۶/۲۹	۴۸	۴/۵۱	۳۴	۴/۶۳
کلمبیا	۳۳	۵/۵۹	۹۲	۳/۵	۸۷	۴/۱۶
کاستاریکا	۸۰	۴/۵۶	۷۶	۳/۹۲	۵۳	۴/۴۸
ساحل عاج	۱۰۶	۴/۲۱	۱۰۷	۳/۱۳	۶۸	۴/۳۲
کرواسی	۶۸	۴/۷۱	۴۲	۴/۶۶	۱۱۴	۳/۹۴
قبرس	۱۲۶	۳/۷۳	۴۴	۴/۶۳	۳۶	۴/۶۲

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

ادامه جدول ۲.

کشورها	محیط اقتصاد کلان		ساختارها		کارایی بازار نیروی کار	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
جمهوری چک	۵۵	۵/۰۱	۳۹	۴/۷۱	۸۱	۴/۲
جمهوری دومینیکن	۱۱۹	۳/۹۱	۱۱۰	۳/۰۲	۱۱۸	۳/۹۲
اکوادور	۴۴	۵/۲۴	۷۹	۳/۸۱	۱۱۱	۳/۹۶
مصر	۱۴۰	۳/۱۵	۹۸	۳/۳۴	۱۴۶	۳
السالوادور	۱۰۲	۴/۲۵	۷۲	۴/۰۱	۱۲۱	۳/۸۸
استونی	۲۲	۵/۸۹	۴۰	۴/۷	۱۲	۵/۰۳
اتیوپی	۱۲۳	۳/۸۱	۱۲۴	۲/۶۱	۱۰۸	۳/۹۹
فنلاند	۳۶	۵/۴۲	۲۱	۵/۵۵	۲۰	۴/۸۵
گابن	۱۳	۶/۰۹	۱۱۴	۲/۸۳	۷۳	۴/۳۱
گامبیا	۱۳۵	۳/۴۹	۹۵	۳/۴۳	۴۶	۴/۵۳
گرجستان	۶۱	۴/۹۱	۵۶	۴/۳۱	۴۰	۴/۵۹
غنا	۱۴۴	۳/۰۸	۱۰۹	۳/۰۲	۹۱	۴/۱۴
یونان	۱۴۷	۲/۸۲	۳۸	۴/۷۹	۱۲۷	۳/۷۷
گواتمالا	۷۱	۴/۶۷	۷۸	۳/۸۳	۹۰	۴/۱۵
گینهدر	۱۴۲	۳/۱۱	۱۴۷	۱/۷۳	۷۴	۴/۲۸
گویان	۱۲۲	۳/۸۴	۱۱۲	۲/۹۱	۶۳	۴/۳۴
هاییتی	۱۰۵	۴/۲۱	۱۴۲	۱/۹۸	۷۷	۴/۲۳
هندوراس	۱۰۳	۴/۲۵	۱۱۵	۲/۸۱	۱۴۲	۳/۳۴
هنگ کنگ	۱۲	۶/۰۹	۱	۶/۷۴	۳	۵/۷۴
مجارستان	۸۴	۴/۵۱	۵۱	۴/۳۷	۸۵	۴/۱۸
ایسلند	۱۱۸	۳/۹۴	۱۷	۵/۶۱	۱۷	۴/۹۱
هند	۱۱۰	۴/۱	۸۵	۳/۶۵	۹۹	۴/۰۸
اندونزی	۲۶	۵/۷۵	۶۱	۴/۱۷	۱۰۳	۴/۰۴
ایران	۱۰۰	۴/۲۷	۶۵	۴/۱۴	۱۴۵	۳/۰۲
ایرلند	۱۳۴	۳/۵۷	۲۶	۵/۲۷	۱۶	۴/۹۳
فلسطین اشغالی	۷۲	۴/۶۵	۳۵	۴/۹۲	۵۷	۴/۳۹
ایتالیا	۱۰۱	۴/۲۶	۲۵	۵/۳۵	۱۳۷	۳/۴۸
جامائیکا	۱۴۱	۳/۱۴	۹۳	۳/۴۹	۶۶	۴/۳۳
اردن	۱۳۸	۳/۳۱	۵۴	۴/۳۳	۱۰۱	۴/۰۷

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

ادامه جدول ۲.

کشورها	محیط اقتصاد کلان		ساختارها		کارایی بازار نیروی کار	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
قزاقستان	۲۳	۵/۸۷	۶۲	۴/۱۷	۱۵	۴/۹۸
کنیا	۱۳۲	۳/۶۴	۱۰۲	۳/۲۴	۳۵	۴/۶۲
جمهوری کره	۹	۶/۳۲	۱۱	۵/۸۵	۷۸	۴/۲۱
کویت	۳	۶/۷	۵۳	۴/۳۷	۱۰۵	۴/۰۱
جمهوری قرقیزستان	۱۱۳	۴/۰۳	۱۲۲	۲/۶۸	۹۶	۴/۰۹
لائوس	۹۳	۴/۴۱	۸۴	۳/۶۶	۴۴	۴/۵۵
لتونی	۲۹	۵/۶۳	۵۹	۴/۲۴	۲۶	۴/۷۶
لبنان	۱۴۸	۲/۵۵	۱۱۹	۲/۷۳	۱۲۰	۳/۹
لسوتو	۳۹	۵/۳۵	۱۲۷	۲/۵۶	۸۶	۴/۱۷
لیبریا	۵۱	۵/۰۸	۱۳۱	۲/۳۸	۶۰	۴/۳۷
لیبی	۱۶	۶/۰۳	۱۰۳	۳/۲۱	۱۳۶	۳/۵۳
لیتوانی	۵۸	۹/۹۴	۴۱	۴/۶۹	۶۹	۴/۳۱
لوکزامبورگ	۱۵	۶/۰۴	۱۳	۵/۷۹	۲۲	۴/۸۳
مقدونیه	۵۹	۹/۹۴	۸۶	۳/۶۳	۷۹	۴/۲۱
مالاگازی	۱۰۸	۴/۱۸	۱۳۶	۲/۲۶	۳۷	۴/۶
مالاوی	۱۴۶	۲/۸۵	۱۳۷	۲/۲۱	۳۹	۴/۵۹
مالزی	۳۸	۵/۳۵	۲۹	۵/۱۹	۲۵	۴/۷۹
مالی	۸۶	۴/۴۴	۱۰۸	۳/۰۵	۱۱۲	۳/۹۶
مالت	۷۴	۴/۶۴	۳۴	۵/۰۲	۴۳	۴/۵۶
موریتانی	۷۸	۴/۵۹	۱۲۰	۲/۷۱	۱۴۳	۳/۲۳
موریس	۶۷	۴/۸۲	۵۰	۴/۴۴	۵۵	۴/۴۵
مکزیک	۴۹	۵/۱۱	۶۴	۴/۱۴	۱۱۳	۳/۹۴
مولدووا	۷۷	۴/۶۲	۸۸	۳/۵۷	۹۵	۴/۰۹
مغولستان	۱۳۰	۳/۶۵	۱۱۳	۲/۹	۵۱	۴/۴۹
مونتهنگرو	۱۱۲	۴/۰۷	۷۰	۴/۰۴	۵۸	۴/۳۹
مراکش	۹۰	۴/۴۲	۵۷	۴/۳	۱۲۲	۳/۸۶
موزامبیک	۹۸	۴/۳۴	۱۳۰	۲/۳۸	۱۲۵	۳/۸
میانمار	۱۲۵	۳/۷۴	۱۴۱	۲/۰۱	۹۸	۴/۰۹
نامیبیا	۷۰	۴/۶۷	۶۰	۴/۲	۵۹	۴/۳۹
نپال	۴۱	۵/۳	۱۴۴	۱/۹۳	۱۳۳	۳/۶۶

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

ادامه جدول ۲.

کشورها	محیط اقتصاد کلان		ساختارها		کارایی بازار نیروی کار	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
هلند	۴۵	۵/۲۲	۷	۶/۱۳	۲۱	۴/۸۴
نیوزیلند	۴۳	۵/۲۵	۲۷	۵/۲۱	۸	۵/۲۳
نیکاراگوئه	۹۷	۴/۳۶	۱۰۵	۳/۱۴	۱۰۷	۳/۹۹
نیجریه	۴۶	۵/۱۷	۱۳۵	۲/۲۹	۵۲	۴/۴۸
عمان	۵	۶/۶۴	۳۲	۵/۰۸	۲۸	۴/۷۳
پاکستان	۱۴۵	۲/۸۹	۱۲۱	۲/۷	۱۳۸	۳/۴۶
پاناما	۵۷	۴/۹۵	۳۷	۴/۸۹	۷۵	۴/۲۵
پاراگوئه	۶۳	۴/۸۹	۱۲۳	۲/۶۶	۱۱۷	۳/۹۲
پرو	۲۰	۵/۹۱	۹۱	۳/۵	۴۸	۴/۵
فیلیپین	۴۰	۵/۳۴	۹۶	۳/۴	۱۰۰	۴/۰۸
لهستان	۶۵	۴/۸۸	۷۴	۳/۹۶	۸۰	۴/۲
پورتوریکو	۴۸	۵/۱۲	۶۳	۴/۱۷	۳۸	۴/۵۹
قطر	۶	۶/۵۸	۲۸	۵/۲	۶	۵/۲۹
رومانی	۴۷	۵/۱۴	۱۰۰	۳/۳۳	۱۱۰	۳/۹۶
فدراسیون روسیه	۱۹	۵/۹۳	۴۵	۴/۶۱	۷۲	۴/۳۱
رواندا	۹۲	۴/۴۱	۱۰۴	۳/۲	۱۱	۵/۰۶
عربستان سعودی	۴	۶/۶۹	۳۱	۵/۱۸	۷۰	۴/۳۱
سیشل	۸۹	۴/۴۳	۴۳	۴/۶۴	۳۱	۴/۶۹
سنگال	۹۱	۴/۴۱	۱۱۷	۲/۷۸	۶۵	۴/۳۳
صربستان	۱۳۶	۳/۳۶	۹۰	۳/۵۱	۱۱۹	۳/۹
سیرالئون	۱۳۷	۳/۳۲	۱۳۹	۲/۱۳	۹۷	۴/۰۹
سنگاپور	۱۸	۶/۰۱	۲	۶/۴۱	۱	۵/۷۷
جمهوری اسلواکی	۶۲	۴/۹۱	۶۷	۴/۱۲	۷۶	۴/۲۴
اسلوونی	۵۳	۵/۰۳	۳۶	۴/۹۱	۱۰۶	۴
آفریقای‌جنوبی	۹۵	۴/۳۹	۶۶	۴/۱۳	۱۱۶	۳/۹۳
اسپانیا	۱۱۶	۳/۹۷	۱۰	۵/۹۷	۱۱۵	۳/۹۳
سریلانکا	۱۲۰	۳/۹	۷۳	۴	۱۳۵	۳/۵۳
سورینام	۶۶	۴/۸۷	۸۱	۳/۶۹	۱۰۲	۴/۰۴
سوازیلند	۸۲	۴/۵۴	۹۷	۳/۳۴	۱۰۴	۴/۰۱
سوئیس	۱۱	۶/۲۹	۶	۶/۲	۲	۵/۷۶

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

ادامه جدول ۲.

کشورها	محیط اقتصاد کلان		ساختارها		کارایی بازار نیروی کار	
	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
تایلند، چین	۳۲	۵/۶	۱۴	۵/۷۷	۳۳	۴/۶۷
تانزانیا	۱۳۱	۳/۶۵	۱۳۴	۲/۳	۴۹	۴/۴۹
تایلند	۳۱	۵/۶۱	۴۷	۴/۵۳	۶۲	۴/۳۵
تیمورلسته	۳۵	۵/۴۳	۱۳۸	۲/۱۸	۱۰۹	۳/۹۸
ترینیداد و تباگو	۵۲	۵/۰۶	۵۲	۴/۳۷	۸۹	۴/۱۵
تونس	۹۶	۴/۳۷	۷۷	۳/۹	۱۳۲	۳/۶۷
ترکیه	۷۶	۴/۶۲	۴۹	۴/۴۵	۱۳۰	۳/۷۴
اوگاندا	۱۳۳	۳/۶۴	۱۳۳	۲/۳۱	۳۲	۴/۶۹
اکراین	۱۰۷	۴/۲	۶۸	۴/۰۷	۸۴	۴/۱۸
امارات متحده عربی	۷	۶/۴۲	۵	۶/۲	۹	۵/۲
پادشاهی متحده	۱۱۵	۳/۹۸	۸	۶/۱۲	۵	۵/۳۵
اروگوئه	۸۵	۴/۴۹	۵۵	۴/۳۱	۱۳۹	۳/۴۴
ونزوئلا	۱۴۳	۳/۱	۱۲۵	۲/۶۱	۱۴۸	۲/۸۵
ویتنام	۸۷	۴/۴۴	۸۲	۳/۶۹	۵۶	۴/۴
یمن	۱۳۹	۳/۲۵	۱۴۳	۱/۹۴	۱۴۱	۳/۳۶
زامبیا	۸۱	۴/۵۶	۱۱۸	۲/۷۶	۹۳	۴/۱۲
زیمبابوه	۱۱۴	۴/۰۱	۱۲۶	۲/۵۹	۱۴۰	۳/۴

مأخذ: گزارش سالانه مجمع جهانی اقتصاد.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

جدول ۳. رتبه بندی براساس شاخص های رقابت پذیری(کشورهای توسعه‌یافته)

کشورها	عدم پیچیدگی تجاری		کارایی بازار کالا		شعاع تکنولوژی	
	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه
استرالیا	۳۰	۴/۶۶	۳۱	۴/۷۲	۱۲	۵/۸۲
اتریش	۸	۵/۴۶	۲۳	۴/۸۸	۲۰	۵/۵۹
بلژیک	۱۲	۵/۲۷	۱۳	۵/۰۸	۱۸	۵/۶۱
کانادا	۲۵	۴/۸	۱۷	۵	۲۱	۵/۵۸
دانمارک	۱۱	۵/۲۹	۲۴	۴/۸۷	۵	۶/۰۵
فنلاند	۵	۵/۵۱	۱۵	۵/۰۳	۱۱	۵/۸۹
فرانسه	۲۱	۵	۴۵	۴/۴۳	۱۷	۵/۶۹
آلمان	۳	۵/۶۸	۲۱	۴/۹۲	۱۴	۵/۷۲
ایرلند	۱۸	۵/۰۴	۱۱	۵/۲۱	۱۳	۵/۷۵
ایتالیا	۲۷	۴/۷۴	۸۷	۴/۱۷	۳۷	۴/۷۱
ژاپن	۱	۵/۷۵	۱۶	۵/۰۱	۱۹	۵/۵۹
هلند	۴	۵/۵۶	۸	۵/۲۵	۸	۵/۹۷
نروژ	۱۳	۵/۲۴	۲۲	۴/۸۹	۳	۶/۰۸
پرتغال	۵۷	۴/۱۸	۷۲	۴/۲۶	۲۷	۵/۲۴
سوئد	۷	۵/۴۸	۱۲	۵/۱	۱	۶/۲۲
سویس	۲	۵/۷۵	۶	۵/۲۶	۹	۵/۹۳
ایالات متحده	۶	۵/۴۹	۲۰	۴/۹۳	۱۵	۵/۷۲

مأخذ: گزارش سالانه مجمع جهانی اقتصاد

جدول ٤. رتبه‌بندی براساس شاخص‌های رقابت‌پذیری (کشورهای درحال‌توسعه)

کشورها	عدم پیچیدگی تجاری		کارایی بازار کالا		شعاع تکنولوژی	
	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه
آلبانی	۱۲۲	۳/۴۴	۹۷	۴/۰۶	۹۲	۳/۳۳
الجزایر	۱۴۴	۲/۸۹	۱۴۲	۳/۲	۱۳۶	۲/۴۸
آنگولا	۱۴۳	۲/۸۹	۱۴۶	۳/۰۳	۱۳۸	۲/۴۷
آرژانتین	۹۵	۳/۷۱	۱۴۵	۳/۰۶	۸۸	۳/۳۸
ارمنستان	۸۷	۳/۸۲	۵۸	۴/۳۴	۷۲	۳/۷۴
آذربایجان	۷۰	۳/۹۷	۷۱	۴/۲۷	۵۰	۴/۱۷
بحرین	۵۳	۴/۲۵	۱۹	۴/۹۶	۳۲	۴/۹۵
بنگلادش	۱۱۳	۳/۵۱	۸۹	۴/۱	۱۲۷	۲/۶۹
باربادوس	۴۶	۴/۳	۷۵	۴/۲۵	۲۵	۵/۲۶

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

ادامه جدول ٤.

کشورها	عدم پیچیدگی تجاری		کارایی بازار کالا		شعاع تکنولوژی	
	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه
بنین	۱۳۲	۳/۲۳	۱۳۹	۳/۴۷	۱۳۴	۲/۵۵
بوتان	۱۱۷	۳/۵	۱۲۱	۳/۸۵	۱۳۲	۲/۵۷
بولیوی	۱۰۳	۳/۶۱	۱۳۸	۳/۵	۱۲۲	۲/۷۷
بوسنی و هرزگوین	۱۱۰	۳/۵۳	۱۰۴	۳/۹۸	۷۳	۳/۷۴
بوتسوانا	۱۰۲	۳/۶۱	۹۲	۴/۱	۱۰۴	۳/۱۱
برزیل	۳۹	۴/۴۲	۱۲۳	۳/۸۲	۵۵	۴/۱۴
برونئی دارالسلام	۵۶	۴/۲۳	۴۲	۴/۵۲	۷۱	۳/۷۵
بلغارستان	۱۰۶	۳/۵۹	۸۱	۴/۱۹	۴۴	۴/۴۵
بورکینافاسو	۱۴۲	۲/۹۷	۱۲۹	۳/۷۳	۱۴۳	۲/۴۱
بروندی	۱۴۸	۲/۸	۱۴۰	۳/۳۹	۱۴۶	۲/۲
کامبوج	۸۶	۳/۸۳	۵۵	۴/۳۵	۹۷	۳/۲۲
کامرون	۱۰۵	۳/۶	۱۰۰	۴/۰۳	۱۲۱	۲/۸
کیپورد	۱۲۱	۳/۴۴	۱۱۲	۳/۹۱	۹۱	۳/۳۴
چاد	۱۴۷	۲/۸۱	۱۴۷	۲/۸۳	۱۴۷	۲/۰۹
شیلی	۵۴	۴/۲۵	۳۶	۴/۶۴	۴۲	۴/۴۸
چین	۴۵	۴/۳۱	۶۱	۴/۳۲	۸۵	۳/۴۴
کلمبیا	۶۳	۴/۰۶	۱۰۲	۴/۰۱	۸۷	۳/۳۹
کاستاریکا	۳۱	۴/۵۴	۶۵	۴/۳	۵۳	۴/۱۶
ساحل عاج	۱۲۳	۳/۳۷	۱۱۳	۳/۹۱	۱۱۰	۳/۰۳
کرواسی	۸۸	۳/۸۱	۱۱۱	۳/۹۲	۴۵	۴/۴۱
قبرس	۴۴	۴/۳۴	۲۹	۴/۷۴	۳۶	۴/۷۸
جمهوری چک	۳۸	۴/۴۳	۴۸	۴/۴۱	۳۴	۴/۸۸
جمهوری دومینیکن	۷۱	۳/۹۶	۹۹	۴/۰۳	۷۶	۳/۶۱
اکوادور	۶۹	۳/۹۷	۱۰۶	۳/۹۷	۸۲	۳/۴۹
مصر	۸۴	۳/۸۳	۱۱۹	۳/۸۸	۱۰۰	۳/۲۱
السالوادور	۶۰	۴/۱	۷۷	۴/۲۳	۱۰۹	۳/۰۵
استونی	۵۱	۴/۲۶	۳۰	۴/۷۳	۲۹	۵/۲
اتیوپی	۱۳۳	۳/۲۱	۱۳۶	۳/۵۶	۱۳۹	۲/۴۷
گابن	۱۳۹	۳/۰۴	۱۳۱	۳/۶۵	۱۱۴	۲/۹۷
گامبیا	۶۸	۴	۹۵	۴/۰۷	۱۰۶	۳/۰۹

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

ادامه جدول ٤.

کشورها	عدم پیچیدگی تجاری		کارایی بازار کالا		شعاع تکنولوژی	
	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه
گرجستان	۱۲۰	۳/۴۷	۶۷	۴/۲۹	۶۸	۳/۸۳
غنا	۸۱	۳/۸۵	۷۰	۴/۲۸	۹۹	۳/۲۱
یونان	۸۳	۳/۸۴	۱۰۸	۳/۹۳	۳۹	۴/۶۲
گواتمالا	۵۰	۴/۲۷	۶۶	۴/۳	۸۴	۳/۴۵
گینهدر	۱۴۱	۲/۹۷	۱۳۷	۳/۵۴	۱۴۲	۲/۴۳
گویان	۵۹	۴/۱۲	۷۳	۴/۲۶	۹۶	۳/۲۴
هاییتی	۱۴۵	۲/۸۷	۱۴۴	۳/۰۷	۱۳۵	۲/۵
هندوراس	۹۰	۳/۷۶	۱۱۴	۳/۹۱	۱۰۳	۳/۱۲
هنگ کنگ	۱۴	۵/۲۲	۲	۵/۵۷	۶	۶/۰۳
مجارستان	۹۶	۳/۶۹	۷۸	۴/۲۳	۴۶	۴/۳۵
ایسلند	۲۹	۴/۶۸	۴۶	۴/۴۳	۱۰	۵/۹۱
هند	۴۲	۴/۳۸	۸۵	۴/۱۸	۹۸	۳/۲۲
اندونزی	۳۷	۴/۴۴	۵۰	۴/۴	۷۵	۳/۶۶
ایران	۱۰۴	۳/۶	۱۱۰	۳/۹۳	۱۱۶	۲/۹۵
فلسطین اشغالی	۲۳	۴/۸۸	۶۸	۴/۲۸	۲۳	۵/۵۶
جامائیکا	۷۲	۳/۹۵	۸۴	۴/۱۸	۷۹	۳/۵۵
اردن	۴۷	۴/۳	۳۹	۴/۵۵	۷۰	۳/۷۸
قزاقستان	۹۴	۳/۷۲	۵۶	۴/۳۴	۵۷	۴/۱
کنیا	۶۱	۴/۰۹	۸۰	۴/۲۱	۸۹	۳/۳۶
جمهوری کره	۲۴	۴/۸۶	۳۳	۴/۶۸	۲۲	۵/۵۷
کویت	۷۷	۳/۸۸	۹۰	۴/۱	۶۹	۳/۸
جمهوری قرقیزستان	۱۳۰	۳/۲۴	۱۱۶	۳/۸۹	۱۲۹	۲/۶۷
لائوس	۷۸	۳/۸۶	۵۴	۴/۳۶	۱۱۳	۲/۹۸
لتونی	۶۷	۴/۰۱	۴۰	۴/۵۳	۳۸	۴/۷
لبنان	۶۲	۴/۰۷	۵۱	۴/۳۹	۸۱	۳/۵۲
لسوتو	۱۳۶	۳/۲	۷۹	۴/۲۲	۱۴۰	۲/۴۵
لیبریا	۱۰۸	۳/۵۶	۴۷	۴/۴۲	۱۴۱	۲/۴۳
لیبی	۱۳۱	۳/۲۳	۱۴۳	۳/۱۳	۱۲۸	۲/۶۸
لیتوانی	۴۸	۴/۲۹	۴۹	۴/۴	۳۵	۴/۸۱
لوکزامبورگ	۲۲	۴/۹۸	۵	۵/۳۳	۲	۶/۱۹

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

ادامه جدول ٤.

کشورها	عدم پیچیدگی تجاری		کارایی بازار کالا		شعاع تکنولوژی	
	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه
مقدونیه	۱۰۰	۳/۶۵	۴۴	۴/۴۷	۶۷	۳/۸۴
مالاگازی	۱۱۱	۳/۵۳	۹۴	۴/۰۷	۱۳۱	۲/۶۳
مالاوی	۱۱۴	۳/۵	۱۱۵	۳/۹	۱۴۴	۲/۴
مالزی	۲۰	۵/۰۲	۱۰	۵/۲۳	۵۱	۴/۱۷
مالی	۱۱۲	۳/۵۲	۱۰۹	۳/۹۳	۱۱۷	۲/۹۱
مالت	۳۶	۴/۴۴	۳۲	۴/۷۲	۱۶	۵/۷۱
موریتانی	۱۳۸	۳/۱۸	۱۴۱	۳/۳۸	۱۲۵	۲/۷۱
موریس	۴۱	۴/۴	۲۵	۴/۸۵	۶۳	۳/۹
مکزیک	۵۵	۴/۲۴	۸۳	۴/۱۹	۷۴	۳/۶۶
مولدووا	۱۲۵	۳/۳۲	۱۰۷	۳/۹۳	۶۴	۳/۸۹
مغولستان	۱۲۸	۳/۲۶	۹۶	۴/۰۷	۶۶	۳/۸۵
مونته نگرو	۸۹	۳/۷۹	۶۴	۴/۳۱	۴۹	۴/۲۲
مراکش	۹۲	۳/۷۵	۶۹	۴/۲۸	۸۰	۳/۵۳
موزامبیک	۱۳۵	۳/۲	۱۲۵	۳/۸	۱۲۳	۲/۷۷
میانمار	۱۴۶	۲/۸۷	۱۳۵	۳/۵۷	۱۴۸	۲/۰۳
نامیبیا	۹۹	۳/۶۵	۹۱	۴/۱	۹۰	۳/۳۴
نپال	۱۲۹	۳/۲۵	۱۲۷	۳/۷۴	۱۳۳	۲/۵۵
نیوزیلند	۲۶	۴/۷۵	۹	۵/۲۴	۲۴	۵/۴
نیکاراگوئه	۱۱۵	۳/۵	۱۲۲	۳/۸۵	۱۱۹	۲/۸۵
نیجریه	۷۵	۳/۸۹	۹۳	۴/۰۹	۱۰۸	۳/۰۸
عمان	۳۲	۴/۵۴	۱۸	۴/۹۹	۵۶	۴/۱۱
پاکستان	۸۵	۳/۸۳	۱۰۳	۳/۹۹	۱۱۸	۲/۹
پاناما	۵۲	۴/۲۶	۳۵	۴/۶۵	۴۷	۴/۳۵
پاراگوئه	۱۱۹	۳/۴۹	۸۶	۴/۱۸	۱۱۱	۳
پرو	۷۴	۳/۹۵	۵۲	۴/۳۷	۸۶	۳/۳۹
فیلیپین	۴۹	۴/۲۹	۸۲	۴/۱۹	۷۷	۳/۵۸
لهستان	۶۵	۴/۰۶	۵۷	۴/۳۴	۴۳	۴/۴۷
پورتوریکو	۱۹	۵/۰۳	۲۶	۴/۸۳	۴۰	۴/۶
قطر	۱۰	۵/۳۶	۳	۵/۴۹	۳۱	۵/۱
رومانی	۱۰۱	۳/۶۲	۱۱۷	۳/۸۹	۵۴	۴/۱۴
فدراسیون روسیه	۱۰۷	۳/۵۶	۱۲۶	۳/۸	۵۹	۳/۹۷
رواندا	۸۰	۳/۸۶	۴۱	۴/۵۲	۱۰۵	۳/۱
عربستان سعودی	۲۸	۴/۷۴	۲۷	۴/۷۹	۴۱	۴/۶
سیشل	۶۴	۴/۰۶	۵۳	۴/۳۶	۶۵	۳/۸۷

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

ادامه جدول ٤.

کشورها	عدم پیچیدگی تجاری		کارایی بازار کالا		شعاع تکنولوژی	
	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه	رتبه	مرتبه
سنگال	۸۲	۳/۸۵	۵۹	۴/۳۳	۹۵	۳/۲۶
صربستان	۱۳۷	۳/۱۸	۱۳۲	۳/۶۴	۶۰	۳/۹۴
سیرالئون	۱۲۷	۳/۳	۱۰۵	۳/۹۷	۱۳۰	۲/۶۵
سنگاپور	۱۷	۵/۰۸	۱	۵/۵۹	۷	۶/۰۱
جمهوری اسلواکی	۷۳	۳/۹۵	۷۶	۴/۲۴	۵۲	۴/۱۶
اسلوونی	۵۸	۴/۱۴	۶۲	۴/۳۲	۳۳	۴/۹
آفریقای‌جنوبی	۳۵	۴/۴۹	۲۸	۴/۷۵	۶۲	۳/۹۲
اسپانیا	۳۳	۴/۵۲	۶۳	۴/۳۲	۲۶	۵/۲۶
سریلانکا	۳۴	۴/۵۱	۳۷	۴/۶۳	۹۳	۳/۳
سورینام	۱۱۸	۳/۴۹	۱۲۸	۳/۷۳	۱۰۱	۳/۱۹
سوازیلند	۹۳	۳/۷۲	۹۸	۴/۰۵	۱۲۴	۲/۷۲
تایلند، چین	۱۵	۵/۲	۷	۵/۲۶	۳۰	۵/۱۹
تانزانیا	۱۱۶	۳/۵	۱۱۸	۳/۸۹	۱۲۶	۲/۷
تایلند	۴۰	۴/۴۲	۳۴	۴/۶۷	۷۸	۳/۵۶
تیمورلسته	۱۴۰	۳/۰۳	۱۳۴	۳/۵۸	۱۴۵	۲/۳۳
ترینیداد و توباگو	۷۹	۳/۸۶	۱۰۱	۴/۰۳	۶۱	۳/۹۳
تونس	۷۶	۳/۸۹	۸۸	۴/۱	۸۳	۳/۴۷
ترکیه	۴۳	۴/۳۶	۴۳	۴/۵۲	۵۸	۴/۰۵
اوگاندا	۱۰۹	۳/۵۵	۱۲۰	۳/۸۸	۱۲۰	۲/۸۲
اکراین	۹۷	۳/۶۸	۱۲۴	۳/۸۱	۹۴	۳/۲۸
امارات متحده عربی	۱۶	۵/۱۳	۴	۵/۳۹	۲۸	۵/۲۲
پادشاهی متحده	۹	۵/۴	۱۴	۵/۰۵	۴	۶/۰۶
ایالات متحده	۶	۵/۴۹	۲۰	۴/۹۳	۱۵	۵/۷۲
اروگوئه	۹۱	۳/۷۵	۶۰	۴/۳۳	۴۸	۴/۳۳
ونزوئلا	۱۳۴	۳/۲۱	۱۴۸	۲/۸	۱۰۷	۳/۰۹
ویتنام	۹۸	۳/۶۸	۷۴	۴/۲۵	۱۰۲	۳/۱۴
یمن	۱۲۴	۳/۳۵	۱۳۳	۳/۶۱	۱۳۷	۲/۴۸
زامبیا	۶۶	۴/۰۵	۳۸	۴/۶۱	۱۱۵	۲/۹۷
زیمبابوه	۱۲۶	۳/۳	۱۳۰	۳/۶۶	۱۱۲	۲/۹۸

مأخذ: گزارش سالانه مجمع جهانی اقتصاد.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-16]